

Ljudevit Gaj

Ljudevit Gaj

II. PROGLAS

Europa prisposoblja se sedećoj djevici, i u toj prilici s jednim pogledom vidimo, da ova djevica rukama drži jednu na tri ugla osnovanu *liru*, koju si na prsa naslanja. Ova *lira* glasila je u davnoj prošastnosti najugodnijim naravskim glasom, kada se jošće sve skladno složene strune milimi vetrici gibaše. – Ali jednoć podigne se strahoviti vihar od juga i zahoda i zatim silna bura od izhoda i severa; – strune odapnu se, ter nestade sloge i milenih glasovah.

Ova Europe *lira jest Iliria* na tri ugle med *Skadrom* (Škutar), *Varnom*, i *Bělakom* (Vilah) osnovana. Odapete nesložne strune na ovoj liri jesu: *Koruška, Gorica, Istria, Krainska, Štajerska, Horvatska, Slavonia, Dalmacia, Dubrovnik, Bosna, Crna Gora, Srbia, Bulgaria i dolnja Ugarska*. – Šta možemo sada, gdje svaki za slogom uzdiše, bolje želěti, nego da se na velikoj Europe liri sve nesložne strune opet složje i slastjom ugodnih glasovah proslave vėkovitu mladost sedeće djevike. A može li se igda pomisliti da taj veliki cilj dostignemo, dokle se svaka struna po sebi tudjemu skladnoglasju prilagadja? – Prestanimo svaki na svojoj struni brenkati, složimo *liru* u jedno soglasje, jerbo je i ona samo jedna, premda su njene strune, svaka za se više ili manje od prvoga naravskoga glasa odaljene. – Otvorimo staru naroda našega knjigu, u njoj su duhom Slavjanskim zaobilježeni *lire* naše negdašnji sladki glasovi, polag njih složimo ponovljenim soglasjem Europe dragocenu *liru Iliriu*. – Koji istinu i razlog ove prisposode dokuči, od potreboće jednoga za čelu Iliriu izobraženoga knjižestva zaisto sasvim uvěren i uputjen biti mora. – U ovom duhu trsi se novinarica ilirska, polag mogućnosti sve duhovne moći ilirske na jedan cilj ravnati i kakti za jedan občinski naroda posal sjediniti. – Najmilostivii car i kralj naš Ferdinand I., koj kak i Njegov blaženopokojni Otac, na Svojemu Veličanstvu vėrne narode *jednako ljubi* i srětne učiniti danjom i noćom stara se, potvrđuje sve od blaženopokojnoga

Otca načinjene odluke i naredbe. Pod njegovim dakle najvišjim ščitom postupamo i napredujemo i mi Iliri sa svimi od Sv. Veličanstva najmilostivnije dopuštjenimi sredstvi u velikom narodnoga izobraženja djelu, u ljubavi i slogi.

I ovako nastaje s dojučim novim ljetom drugi tečaj "Novinah" i "Danice". Buduć pako da se ovi naši narodni listovi uprav u duhu gori postavljene prispodobe za svu Bratju *Velike Ilirije* pisati imadu, zato smo nakanili sve posebne ili jednostrane, pravoj domorodnoj ljubavi i slogi protivne naslove s našim starim i u dogodovščini glasovitim, občinskim imenom zaměniti. Radi toga ćemo s početkom dojučega lěta 1836. listove naše, kojih osnova inače jednaka ostaje, ne već pod posebnim nazivom "Novine Horvatske," nego pod obširnim i svim južnim Slavjanom občinskim naslovom:

Ilirske narodne novine

izdavati. – Novine ove izlaze dvaput na tjedan, najmre u utorak i u subotu, svakiput na pol arkuša zadržavajuć kak i dosada: sve najnovije domaće i stranske, to jest nutarnje i vanjske znamenite dogodjaje.

"Danica ilirska" jedanput na tjedan, "Novinam" našim na pol arkuša posebi priklopljena sadržavat će u duhu *Slavo-Ilirskom* različne i mnogovrstne tako na lahku zabavu i uveselenje, kako i na priměрно prosvětjenje, ter ugodno, i koristno podučanje spadajuće stvari. Navlastito pako uspomene vrědna i važna znanja o *najvećjem u Evropi narodu Slavjanskom u občinskom*: od njegove starine i dogodovščine od njegovoga slovstva i knjižestva, s jednom rěčjom: sva ona, koja Ilirskoj Bratji od starodavnoga i sadašnjega stališa svih Slavjanskih pukov dozveděti i saznati potrebno jest. Najvećjom nadalje pozornostjom i pomnjom izpisana bude, iz dobrih izvorah izvađena dogodovščina ili historia čitava *Velike Ilirije*, koja se najprije u kratkom vremeno-slovnom pregledu u občinskom osnovana pred oči domorodacah postavi; zatim pako dojdju razgovori vrhu posebnih strankah dogodovščine Ilirske. Ovdě ćemo saznati svih *Ilirov* to jest *južnih Slavjanov: Srbljev, Horvatov i Slovencev* starinsko življenje i baratanje, njihove *župane, kneze, bane, kralje, viteze i druge učene i glasovite ljude*, kak također *ilirskih državah i krajinah starinsko vladanje; izvestja vrhu srěće i nesrěće pred-*

jovah naših, vrhu starih gradov i varošev; vrhu znamenitih městah i starih plemenah; – na dalje *ilirskih državah* krajobrazno (geografsko) i državno (statističko) opisanje. Buduć pako da k izobraženju jezika i duha najviše doprinašaju *mnogovrstne* narodne i domorodne različnoga zavětka *pěsme*, zato "Danica" naša kakgod dosad tak i u napredak s izabranim pěsničtva, cvětjem, ukrašena i nakitjena bude (...).

Prie nego ov naš domorodni oglas zaključimo, razsudimo malko, što dobri, što li drugi ljudi o naših Novinah sude. Dobri i razumni ljudi kažu: "Naše Novine jesu jošće u svom početku, al', kak člověk zrno posadi, mora znati što sadi i što iz njega zrasti ima; tak i Novinarnica Ilirska naznačila je kakvo je posadila i što iz njega zrasti ima, i ono zrno podiglo je klicu svoju, i mala lipica biti će velikom lipom, koja će jednoc hiljade marljivih pčelah sa svojim cvětjem nasladiti, odkuda napune košnjicu Ilirsku najčistijim voskom i medom koj će za sve trute (trote) otrovnu moć u sebi imati. Nepustimo dakle da povene lipica naša, na kojoj će něgda glasni slavuljak i milena grlica gnězdo graditi. – Novine naše jesu u početku, a vendar svaki pošten člověk po pravici spoznati mora da su pred světom měra našega domorodstva, naše ljubavi i sloge."

A stanoviti ljudi govore: "Zašto nije dosada već sve ovo u "Danici" što želimo". Ovim odgovaramo s Vitezovićem: "Voće hitro ko dozrie, hitro opet i zegnije." Ne može se u prvi del knjige sve napisati što je svojim redom za čělu knjigu odlučeno. Svašta pomalo – i sve dalje, pozorno i pomnjivo u izpunjenju obećanja. – Drugi pako ljudi kažu z jedne strane: "Ove Novine imadu nameru iz nas Vlahe načiniti", a z druge strane: "Ove Novine hote nas pobezjačiti", a z tretje strane: "Ovdě se sve měša, ovdě se samo jezik kvari." Mi ovakove pitamo, bi li Němci imali književni jezik, da su rekli Austrianci i Bavarci: "Pisci hote iz nas načiniti Saksonce i Hanoverance"; ali pak: "Ne čitajmo knjige, u njih nije našega sela jezik, u njih je sve směšano: najviše saksonski i hanoveranski zatim bavarski, švabski, i nešto austrianski itd." Bi li, rekoh, Němci prebiralu u tolikoj važnosti i srěci, kako sada, da svaki tako prosto za svoj kut piše kako govori. Na stran dakle sa svakim predsudom, prestanimo svaki za se, kano zli susědi, samo na svoj mlin vodu vući, prestanimo misliti da je tekar *srb-ski*, ili samo *dalmatinski*, ili lestor *horvatski* ili ljeprav *kranjski*

itd. pravi i jedno ilirski. Ovakve predsude neka brane svojljubi u kojih nema prave iskre domorodstva. U Ilirii može samo jedan jezik pravi književni biti, njega ne tražmo u jednom mjestu ili u jednoj državi, nego u čeloj velikoj Ilirii. Njemci složili su svoj književni jezik iz svih narječjah čele Germanie, a Taliani izveli su svoju sladku reč iz svih narječja čele Italie. U tom velikom vrtu imade svagde prekrasnoga cvětja, saberimo sve što je najbolje u jedan vėnac, i od naroda našega vėnac nikada ne povene, nego će se unapředak sve obilatie i krasnie razvijati i kititi.

Neka inače izdaice govore što im drago, svaki vendar pravi domorodac zna cilj i naměru ovoga podprětja, i zna da je s ovim naše gore listom slava naroda našega živo i skoro već sada pred světom nerazdružljivo skopčana, i jur zato, iz ljubavi prema domovini i narodu podpirat će svaki ono što se na neizpisljivu korist potomstva podiže. Na stran dakle s jednostranstvom, progledajmo zornim okom slavjanskim, uvěk u misli imajući *Europe liru: Iliriu.*

Danica ilirska, Zagreb, 1836.

PROGLAS

ZA

PĚRVU POLOVINU

DEVETO-GODIŠNJEGA TEČAJA

1843

NARODNIH ILIRSKIH NOVINAH

DANICE ILIRSKIE.

Kada smo prije sedam godinala s temelji ilirstva prvi put javno na svět izišli, na toliki smo odpor sa svih stranah nagazili, da se je više putah činilo, kao da slabe naše sile moraju propasti. Jedni nas potvarahu preziranjem horvatskoga jezika, drugi uništenjem horvatskoga imena, treći podkapanjem horvatske slobode, četvrti prćenjem občinskoga pučkoga izobraženja, peti i to rimskoga zakona bratja, da ih naměravamo povlašiti, šesti opet, imenito bratja Šerlji, da ih hoćemo posokćiti; neki nas potvarahu zapadno-europejskim liberalizmom, drugi usprot ledenim despotizmom i još kojekakvim među sobom protivnim naměrami. Tu su svaki hip druga strašila politička, svaki hip druga grehotna teženja: sada franczka, sada ruska, sada opet austrijsko-němačka ili krajska, i što se još u kotlu paklenom od ludih protivorječjah izkuvat dade, za počėrniti ilirstvo. Tko bi sve one prikore i političke krivine izbrojio, kojimi protivnici naše poduzetje u sumnju vėre nastojahu i nastoje, i kojimi bialu najvrėdnii naši domorodci svedulj gerđeni i vrdjani? Svake godine bialu mėrzostj strėle podostrivane i stari prikori novimi umnožani. Nu savėst naša ostade od onih i ovih čista, i premilostivomu Ocu i Kralju, kojemu smo od naših mislih, koráčajah i delah odgovarati dužni, poznata: i zato smo mi bez oklėvanja i bez straha na našoj stazi naprėdovali. Sada pako poslie *sedam-godišnjega*, (punovažen je to u dogodovštini *za Ilirvate* broj) poslie *sedam-godišnjega*, rekoh, boju i napora, prenda se na žalost i sramotu sladke domovine proti nama kuju laži dan na dan večė, s većim joste, nego ikada pouzdanjem i s vėdriim, nego ikada čelom sa svimi pravimi ilirskimi domorodci, bili oni u kojoj mu drago zedlji, stupit možemo s oklopom pravėdnosti pred otrovane strėle naših protivnikah; neka strėlaju, strėlat mogu na mladi mėsec i zvėzdu, visoko će ipak njih čisto svetlilo resti nebo do vėka.

One, koji su ilirstvu predbacivali, da mi naměravamo utamanit horvatsko-slavonski jezik, pitamo mi: da li se horvatsko-slavonski jezik prije sedam godinala isto tako glasio u javnih mēstih i višjih kružih kao dan današnji? da li je horvatski čist, izobraženi i književni jezik u domovini i po inostranili državah u tolikoj scėni i časti dėržan bio, koliku je sad pred čelom světom zadobio? — One, koji su nas uništenjem horvatsko-slavonskoga imena potvarali, pitamo: Da li nisu baš tako zvani ilirski domorodci kod svake prigode činom očitovali, da se oni s horvatskim i slavonskim imenom ponose? da li nije nakanjeno uništenje slavenskoga najprije, a zatim horvatskoga imena i s imenima skopćanih kraljevinah najviše tako zvane ilirske domorođce razjarilo i na krėpko proti takovim neprijateljskim nakanam delovanje pozvalo i probudilo? Nije li *horvatsko* i *slavonsko* ime trubljom ilirstva razglašeno među svimi izobraženimi narodni Europe sada toli slavno poznato, kakono to prije od svoga postanka nikada nebiše? — One, koji su u ilirstvu propast naše slobode spaziti hotėli i koji su nas potvarali, da smo našu konstituciju i naša municipalna prava, to jest naše stare pravice podkopati nakanili, pitamo, neka nam kažu: je li koi drugi Ilirvat ili Slavonac našu, samo u konstituciju utemeljenu slobodu i našu samo u municipalnih pravih, to jest u posebnih starih horvatskih pravica utemeljenu narodnu neodvisnost slovom i činom, ili jezikom i perom i svakim od zakona dopuštenim načinom u javnih mēstih krėpćice branio, nego li uprav oni Ilirvati i Slavonci, koji se radi izpovėdanja

Tekst Gajevog III. Proglasa, objavljenog u "Danici ilirskoj", 1843.

Ljudevit Gaj

III. PROGLAS

za prvu polovinu deveto-godišnjeg tečaja 1843.
"Ilirskih narodnih novina" i "Danice ilirske"

Kada smo prije sedam godina s temelji ilirstva prvi put javno na svjet izišli, na toliki smo odpor sa svih stranah nagazili, da se je više putah činilo kao da slabe naše sile moraju propasti. Jedni nas potvarahu preziranjem horvatskoga jezika, drugi uništenjem horvatskoga imena, tretji podkapanjem horvatske slobode, četvrti prečenjem občinskoga pučkoga izobraženja, peti i to rimskoga zakona bratja, da ih nameravamo povlašiti, šesti opet, imenito bratja Srblji, da ih hoćemo pošokčiti; neki nas potvarahu zapadno-europejskim liberalizmom, drugi usuprot ledenim despotizmom i još kojekakvimi među sobom protivnim namerami. Tu su svaki hip druga strašila politička, svaki hip druga grēhotna teženja: sada franceska, sada ruska, sada opet austrijsko-němačka iliti kranjska, i što se još u kotlu paklenom od ludih protivrēčajah izkuvati dade, za pocrniti ilirstvo. Tko bi sve one prikore i političke krivine izbrojio, kojimi protivnici naše poduzetje u sumnju vrē nastojahu i nastoje, i kojimi biahu najvrēdnii naši domorodci sveudilj grdjeni i vrēdjani? Svake godine biahu mrzosti strēle podoštrivane i stari prikori novimi umnožani. Nu savēst naša ostade od onih i ovih čista, i premilostivomu Otcu i Kralju, kojemu smo od naših mislih, koračajah i dēlah odgovarati dužni, poznata: i zato smo mi bez oklēvanja i bez straha na našoj stazi naprēdovali. Sada pako poslē *sedamgodišnjega*, (punovažan je to u dogodovštini za Horvate broj) poslije *sedamgodišnjega*, rekoh, boja i napora, premda se na žalost i sramotu sladke domovine proti nama kuju laži dan na dan veće, s većim jošte nego ikada pouzdanjem i s vedriim nego ikada čelom sa svimi pravimi ilirskimi domorodci, bili oni u kojoj mu drago zemlji, stupit možemo s oklopom pravednosti pred otrovane strēle naših protivnikah; neka strēlaju, strēlat mogu na mladi mēsec i zvēzdu, visoko će ipak njih čisto svētlilo resiti nebo do-vēka.

One koji su ilirstvu predbacivali da mi namēravamo utamanit horvatsko-slavonski jezik, pitamo: da li se horvatsko-slavonski jezik prije sedam godina isto tako glasio u javnih mēstih i višjih kruzih kao dan današnji? Da li je horvatski čisti, izobraženi i književni jezik u domovini i po inostranih državah u tolikoj scēni i časti držan bio, koliku je sad pred čelim svētom zadobio? – One koji su nas uništenjem horvatsko-slavonskoga imena potvarali, pitamo: Da li nisu baš takozvani ilirski domorodci kod svake prigode činom očitovali da se oni s horvatskim i slavonskim imenom ponose? Da li nije nakanjeno uništenje slavonskoga najprije, a zatim horvatskoga imena i s imenima skopčanih kraljevinah najviše takozvane ilirske domorodce razjarilo i na krēpko proti takvomi neprijateljskim nakanam dēlovanje pozvalo i probudilo? Nije li *horvatsko* i *slavonsko* ime trubljom ilirstva razglašeno među svimi izobraženimi narodi Europe sada toli slavno poznato kakvo to prije od svoga postanka nikada ne biaše? – One koji su u ilirstvu propast naše slobode spaziti hoteli i koji su nas potvarali da smo našu konštituciju i naša municipalna prava, to jest naše stare pravice podkopati nakanili, pitamo neka nam kažu; je li koi drugi Horvat ili Slavonac našu samo u konštituciji utemeljenu slobodu i našu samo u municipalnih pravih, to jest u posebnih starih horvatskih pravicah utemeljenu narodnu neodvisnost slovom i činom, ili jezikom i perom i svakim od zakona dopuštenim načinom u javnih mēstih krēpčie branio nego li uprav oni Horvati i Slavonci koji se radi izpovēdanja ilirske sloge *Iliri* zovu? Nisu li se baš ovi takozvani Iliri, kano pravi Horvati i Slavonci, svakom prilikom po istini govoreć jedini odlikovali, opirući se lukavim i vuhvenim na upropaštenje kraljevinah Horvatske i Slavonske osnovanim zamkam i zapletkom nekojih pod nazivom tobože Horvatah sakritih službenikah tudjinstva, koje kod nas svako dēte pod imenom protestanatah ili magjaronah pozna, a koje magjarske novine nazivaju imenom od kažiništva. Nisu li si baš ilirski domorodci ime tvrdoglavih neprijateljah naprēdovanja pribavili zato što oni starinske horvatsko-slavonske pravice svaku i svekolike neprestrašno i krēpko čuvaju i brane ter što ih podnipošto ni najmanje drmati ne dopuštaju? Jesu li Horvati i Slavonci radi ilirstva i jednu samo sloboštinu izgubili; da li je radi ilirstva koje samo i najmanje pravo domovine naše u pogibelj palo? A može

li tko od protivnikah ikojemu ilirskomu domorodcu dokazati da je tako budalast i lud, da će si s vlastitoga konja na tudjega magarca sesti, ili s vlastite svoje blazine na tudju slamu leći?

One koji su klevetali da ilirstvo dira u vërozakon, pitamo: je li od sedam godinah čiigod vërozakon po temelju i nauku ilirstva samo najmanju štetu ili uvrëdu trpio? nije li se pače mrzost medju jednokrvnom, jednomu Otcu i Kralju vërnom bratjom ilirskom od rimskoga i grčkoga zakona osobito u Horvatskoj umalila? Ili gde se sad kod nas tako, kao prie sedam godinah, čuje da brat jednoplemenik Horvat kaže Srblljinu kao za porugu "Vlah"; ili pako usuprot Srblljin Horvatu "Šokac"? Nije li ilirstvo *uzprkos svim predsudom zlobe, tmìne i nenavisti* sve ono što biaše bratinskoj ljubavi i slozi medju jednoplemenici imenito medju Horvati i Srbllji protivnoga, iztrëbiti i ukinuti nastojalo? – *Neka se dëla gledaju!* – Ilirski su domorodci svojimi dëli pokazali da oni svaki svoju: Horvat horvatsku, Slavonac slavonsku, Srblljin srbsku, a svi skupa obćenitu domovinu svoga naroda bez razlike imenah, vërozakonah, vladanja, i ostalih posebnosti vrhu svega ljube i da po ilirskoj slozi ništa drugo ne žele postići nego baš to, da svaki, bratinskom ljubavi objačen *sve svoje* občuva i uzdrži.

Dakle po ilirstvu brat *Horvat* da uzdrži ne samo *svoje ime* nego sve ono što je *horvatsko*; po ilirstvu brat *Slavonac* da uzdrži ne samo *svoje ime* nego sve ono što je *slavonsko*; po ilirstvu brat *Srblljin* da uzdrži ne samo *svoje ime* već sve ono što je *srbsko*. Ako se je *jednoj šumi jedno* ime nadënulo, radi toga nijedno posebno ime od drvlja, koje svoje glavice prema nebu pruža, ne prestaje niti prestati može; a ako se je šuma zagajila, to je zato da napodje u zlobivi tudjinac sęc i kidat ono što rasti ima za potomstvo.

Ilirski dakle sloge načela zahtëvaju da se svekoliko što tko imade i što je njegovog, čuva, brani i uzdrži, i da, ako se štogod dobra umnožati i povekšati ne može, da se barem ono što jest nipošto ne umali. Ilirski domorodci pokazali su svojimi dëli savëstno ovršavanje svojih načelah, nepomičnom doslëdnosti, neumornim ustrpljanstvom i sveudiljnom pomnjom radeći, da se kako sve, tako osobito horvatska i slavonska domovina u duhu konštitucionalne i municipalne slobode, u duhu narodnosti i sveobće svetoljubne uljudnosti izобрази, prosveti, proslavi i usre-

ći. – Nu neka pokažu naši protivnici takodjer koristni i hasnoviti plod svojih dëlah, kojimi su oni svoju ljubav prema ilirskomu ali štoviše (tobože njima po čudi) slavjanskomu narodu, ili pako u užjemu krugu, prema svojoj horvatskoj i slavonskoj domovini koja ih svojimi žulji hrani, očitovali ili pokazali? Jesu li oni nešto za izobraženje, za diku i poštenje horvatskoga jezika učinili? Jesu li ikoju samo, neću reć knjigu, nego knjižicu izdali, ili drugo koje zavedenje za korist horvatsko-slavonske kraljevine proizveli i podigli? Zar nisu baš oni ne samo horvatski i slavonski jezik svagde zabacivali, veće namësto njega svuda se tudjim služili, namësto njega nam magjarski narinuti i protimunicipalne promëne u dosadanjem zastupljenju naših kraljevinah na saboru ugarskom uvesti nastojali? Oni koji nam bezobrazno predbacivaju da mi nekakovu novu tobože porezu iliti štibru (što je zaista i smëšno) s izobraženjem domaće narodnosti nam istim Horvatom nametnuti kanimo, oni uistinu i zbilja svuda na to šetuju, da horvatske stare pravice propadnu i da bude svaki Horvat namësto polovice ugarske poreze, čëlu ugarsku štibru podpuno, to jest namësto 5 for., 10 for. platjao; i ostala propustivši, da bude, kako dosad nije morao, ako oni svoje u spravištih očitovane protimunicipalne nakane izvedu, da bude, rekoh, kako dosada nije morao, soldate od vojske hraniti i zdržavati. S jednom rëčju, jesu li oni naroda i domovine priatelji, koji proti razvitku vlastite svoje narodnosti i proti blagostanju vlastite svoje domovine rade, i koji tudjincu vrata otvaraju: ili pako ilirski domorodci, koji kakti vërni domovine sini i kano pravi Horvati, Slavonci itd. u srcih svoje bratje čisto domorodstvo, kano jedinu nedobitnu tvrdjavu, podižu? Neka svaki razlogom pravičnosti i poštenja bez stranosti i strasti sudi; tko izmedju nas pravim putem ide, mi koji idemo k našinstvu, ili oni koji idu k tudjinstvu? – Sreća da je to uvidio od svega početka sve do sada naš premilostivi Otac i Kralj, koi osvedočen o nepogaživovj vërnosti svojih Horvatah napose, a svih Ilirah uobće, uzprkos svim tajnim i očitim omrazom, tužbam i zlobno izhitrenim izmišljotinama god. 1837., premda su u ono doba nepriatelji ilirstva, od nenavisti naježeni i nakostrećeni, svoj otrovni jed i nalip od lažih više nego kada rigali, uredniku "Ilirskih narodnih novinah" podëli najvišjom odlukom kraljevsku povlast iliti privilegium da vlastitu tiskarnu podigne za *veći napredak ilirskoga*

knjižestva; poznato je pako svemu učenomu svētu kolika njemu a kroz to i svim ilirskim domorodcem iza toga uzprkos svim potvoriteljem, nenavidnikom i zložiteljem god. 1839. pada u dio milost kraljevska, kano očiti dokaz odobrenja polag gori spomenutih načela razvitoga ilirstva, koje i danas pod istim *najvišjim* okriljem i pod zaštitom naše konstitucije i domorodne slobode na zakonitoj stazi postupa i napreduje.

Ova kratka dogodovština preporodjenoga ilirstva sadržava zajedno i dogodovštinu *narodnih naših "Ilirskih novinah"* i "*Danice ilirske*." Jerbo ovi naši listovi biahu svagda vèrni glasonošè ilirstva: ovdè smo mi u društvu ostalih vatrenih domorodacah narodnost našu i naše municipalne pravice proti bezobraznomu napastovanju protivnikah, i proti krivičnom i neuljudnom nasrtanju tudjih, osobito magjarskih novinarah očito i bez svakoga licumèrnoga zapletanja branili i sve udarce odbijali; ono pako štogod sreću i slavu našega naroda povekšava ili unaprèduje, marljivo pretresavali. Da mi svrhu ovu promašili nismo, to pokazuje umnožavajući se dan na dan broj dopisateljah, pisacah i čitateljah. – *Iskreno domorodstvo bilo je od početka i biti će unaprèda jedini pravac ovih listovah.*

Ilirske narodne novine

imat će za poglaviti predmet slobodnu s ugarskom krunom skopčanu konstitucionalno-municipalnu Iliriu, to jest trojednu kraljevinu dalmatinsko-horvatsko-slavonsku, a medju svimi državami sijat će, kako je i dosada sijala, na prvom mèstu u novinah ilirskih *Horvatska* i *Slavonia*. Osobitu pako pozornost obratit ćemo na to da se budu o predmetih domovine naše, najpače u obziru političkoga života, još više, nego do sada izvorni sastavci i članci saobćivali; radi čega nikakovih troškovah štedili nismo i unapredak štediti nećemo. – Uz to donášat će iste naše novine sve ostale političke novosti iz cèloga širokoga svèta, i to nakoliko je moguće brzo i istinito.

Danica ilirska

pako biti će i nadalje, kao književno-zabavni list, izvèstitelj, glasonošèa i unaprèditelj književne sloge cèloga ilirskoga naroda, živio on pod nèmačkim upraviteljstvom, ili pod ugarsko-horvatskom konstitucijom, ili pod samovoljom turskom. U tom listu

priobćivat će se sve što god se na književnom polju Ilirah, pače i svih ostalih Slavenah važnoga pojavi, što god razvitku narodnosti posebnih granah ili cèlokupnoga ilirskoga naroda koristiti može.

Tko može koriti dècu koja otčinske kuće krov nezgodom vrèmena izštetjen popravljaju, da se pod njim tim bolje i sègurnie obučava ono što su znojem i krvju stari pribavili; a tko ne bi mrzio na one nezahvalnike koji videći otčinske kuće krov raztrgan, tudje krovove krpaju, a rodnomu domu vèrnu bratju svoju izsmèhavaju i proganjaju? – Ovom očitom izpovèsti odkrivamo svim i svakom svu dubinu domorodnoga srdca našega, koju su dobri iz dèlah naših već oddavna lahko izmèrili.

Ovo su svete naše svrhe koje ćemo bez straha i bojazni, svakomu čelo i prsi pružèci, slèdit do groba: ali za postiçi ih premalene su sile naše bez sudèlovanja i srčanoga dioničtva svih pošteno i domorodno mislećih i čutećih. Zato pozivamo sve prijatelje i štovaoce narodnosti i jezika našega bratinski i dostojno, da nam u velikom našem i s golemim troškom skopčanom poduzetju svoju pomoć što predplatom, što perom, za ljubav bolje budućnosti ne uzkrate. (...)

Danica ilirska, Zagreb, 1836.